

УДК 72.01

Канд. арх., доц. **Ушаков Г. Н.**

Київський національний університет будівництва і архітектури

НОВА ЄДНІСТЬ ЕЛЕМЕНТІВ КОМПОЗИЦІЇ В СУЧАСНІЙ АРХІТЕКТУРІ

Анотація. Розглянуто сучасні підходи до організації композиційної єдності будівель на основі суцільної сукупності елементів. Описано можливі варіанти такої композиції, спираючись на приклади сучасних будівель.

Ключові слова: архітектурна композиція, сучасна архітектура, об'ємно-просторова композиція, фасад

Досвід сучасної архітектури все більше виходить за межі теоретичної бази. Актуальним завданням є виявлення та формалізація нових композиційних прийомів.

У традиційній архітектурі композиційна єдність забезпечувалась відношенням елементів до цілого, супідрядністю частин, розташуванням елементів на тлі загальних об'ємів, утворенням композиційних осей, центрів та периферії. Однак серед видатних будівель ХХ століття та початку ХХІ століття ми знайдемо приклади, що не вписуються до традиційної системи композиційних прийомів. Вони ніби не мають цілісної форми, можуть бути настільки просторові, що сприймаються розосередженими, однак відчуття єдності об'єкту зберігається. Чи будь-яка сукупність елементів утворює композиційну єдність, чи це мають бути певні види цієї сукупності?

Наведемо деякі приклади видатних будівель сучасної архітектури, що демонструють організацію суцільної сукупності елементів (рис. 1).

Будинок Шредер в Утрехті (арх. Герріт Рітвельд, Нідерланди, 1924 р.) є сукупністю площин, збагачених лінійними елементами. Поліхромія фасадів додатково виявляє елементи різними кольорами, але це не порушує цілісності.

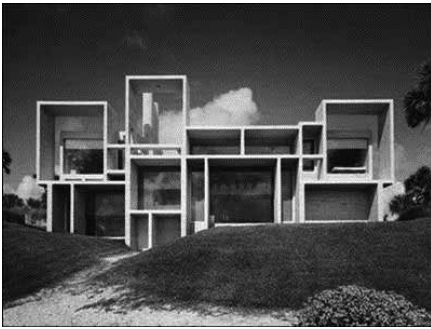
Також прийом поєднання площин, але, переважно, горизонтальних, застосовано у будівлі «Bass Residence» у Fort Worth (арх. Пол Рудольф, США, 1972 р.)

Герріт Рітвельд. Будинок Шредер. Утрехт.
Нідерланди. 1924 р

Фріц Вотруба. Костел св. Трійці.
Відень. 1976 р

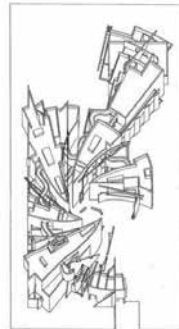
Пол Рудольф. Milam Residence. Джексонвіль.
США. 1961 р

Моше Сафді. Житловий комплекс HABITAT-67.
Монреаль. 1967 р

Заха Хадід. Центр сучасного мистецтва
Розенталь. Цинциннаті, США. 2003 р

Цві Гекер. Heinz Galinski School.
Берлін. 1995 р.

Рис. 1. Приклади організації композиційної єдності будівель на основі суцільної сукупності елементів в архітектурі XX – поч. XXI ст.

Будівля Собору св. Трійці у Відні (арх. Фріц Вотруба, 1976 р.) утворена сукупністю правильних призм, подібних за габаритами.

Прийом поєднання подібних за формою та габаритами об'ємних елементів застосовано у будівлі «Milam Residence» в Джексовілі (арх. Пол Рудольф, США, 1961 р.), у житловому комплексі НАВІТАТ–67 у Монреалі (арх. Моше Сафді, 1967 р.), житловому комплексі «Kaika Castle» біля Барселони (бюро «Taller de Arquitectura», 1968 р.), житловому комплексі «Xanadu» у Кальпе (бюро «Taller de Arquitectura», Іспанія, 1971 р.), у адміністративному центрі «Orange County Government Center» в Гошені (арх. Пол Рудольф, США, 1971 р.) та у віллі П.Кардена в Каннах (арх. Анті Ловаг, 1989 р.).

Фасад клініки та резиденції Соія «54 вікна» в Канагаві (арх. Кацухіро Ішиї, Японія, 1975 р.) представляє регулярно розміщену сукупність різних за формою, але однакових за габаритами елементів.

Прийом активного членування фасаду на зміщені частини впроваджено у будівлі Центру сучасного мистецтва «Розенталь» в Цинциннаті (арх. Заха Хадід, США, 2003 р.). Цей об'єкт також показує сучасні можливості виявлення об'ємної композиції засобами інтегрованого фасадного освітлення.

Будівля готелю Маркес де Ріскаль у іспанській провінції Ла Ріоха (арх. Френк Гері, 2006 р.) демонструє сукупність частин складних поверхонь.

Складна сукупність подібних за формою та габаритами елементів, організована у вигляді спіралеподібного руху, представлена у будівлі «The Heinz Galinski School» в Берліні (арх. Цві Гекер, 1995 р.).

Проект будівлі «Zayed National Museum» в Абу-Дабі (бюро «Foster and Partners», ОАЕ, 2007 р.) сформовано на основі розосереджених у просторі об'ємних елементів, подібних за формою, але різних за габаритами.

Сприйняття та усвідомлення композицій на основі суцільної сукупності суттєво відрізняється. Спостерігач відчуває, що композиція занадто складна, але ця складність утворена за єдиним принципом — і тому зрозуміла. В основі відчуваються прості, часто подібні елементи, розташування яких у просторі нагадує цікаву комбінаторну гру. Власне ми не бачимо форму будівлі у звичному розумінні, але форма є: ми сприймаємо суму елементів, відчуваючи її одночасно як загальний об'єм і як сукупність окремих форм. Ця подвійність створює додатковий вимір зацікавлення та естетичного усвідомлення.

На основі узагальнення досвіду сучасної архітектури (XX – поч. XXI ст.) виявлено такі варіанти архітектурної композиції будівлі, єдність якої утворена суцільною сукупністю:

- геометрично-правильних елементарних форм (площин, призм, лінійних елементів та ін.);
- частин складних поверхонь;
- однакових об'ємних елементів;
- об'ємних елементів, подібних за габаритами, але різних за формою;
- об'ємних елементів, подібних за формою, але різних за габаритами;
- розосереджених у просторі об'ємних елементів, подібних за формою, але різних за габаритами та ін.

Таким чином, основні особливості композиції будівлі на основі суцільної сукупності елементів такі: складність, візуальна динамічність, відкритість до розвитку.

У традиційній архітектурі максимальну складність утворювала суцільна декоративність таких стилів, як: готика, бароко чи модерн. Після пошуків універсальної простоти, що втілював модернізм, у сучасній архітектурі утворюються «нова складність» та «нова єдність».

Література:

1. Добрицына И. А. От постмодернизма – к нелинейной архитектуре: Архитектура в контексте современной философии / И. А. Добрицына – М.: Прогресс-Традиция, 2004. – 470 с.
2. Пронин Е. С., Теоретические основы архитектурной комбинаторики. Учебник для ВУЗов. – М.: Архитектура-С, 2004. – 232 с.
3. Шубенков М. В. Структурные закономерности архитектурного формообразования: Учеб. пособие. – М.: Архитектура-С, 2006. – 320 с.

Annotation. The contemporary approaches to the organization of compositional unity on basis of total collection of elements are considered. Possible variants of that kind of composition on basis of examples of contemporary buildings are described.

Key words: architectural composition, contemporary architecture, volumetric-spatial composition, facade

Аннотация. Рассмотрены современные подходы к организации композиционного единства зданий на основе сплошной совокупности эле-

ментов. Описаны возможные варианты такой композиции, опираясь на примеры современных зданий.

Ключевые слова: архитектурная композиция, современная архитектура, объёмно-пространственная композиция, фасад